

Brez oči.

Ivan Dornik.

Pripeljala ga je v gostilno, ga potisnila malo od vrat, da jih je mogla zapreti, in on je obstal, se odkril ter pozdravil: »Dober večer!«

Nato ga je prijala za roko, ga peljala k mizi, odložila mu in jopico, mu odvezla suknjo, klobuk in palico ter vse troje obesila na kljuko.

On je stal ob mizi, obračal glavo, prisluškoval na vse strani, z dvema votlinama v obrazu strmel po sobi in iskal gostov. Gostje pa so osupli gledali vanj. Njegov obraz je bil kakor obraz Böcklinovega srednjega apokaliptičnega jezdeca, strašan in grozen. Dve temni votlini sta zijali v dan in skušali prodreti črno noč. Kamor sta se uprli, sta mrtvo in nemo zakričali: Vojska! Gostom je pivo v ustih postalo grenko, cigare so žgale po jeziku, besede, ki so jih govorili o novi ofenzivi, so bile kakor pelin, ki je kanil na dušo.

Sedla sta k mizi in prišla je k njima natakarica ter ju vprašala:

»Kaj želita, prosim?«

»A tako!« je rekel slepec. »Jesti! Imate kaj jesti? — Julka, ti izberi!«

»Ne vem, kaj bi,« je odgovorila dekle. »Kaj boš ti?«

»Jetra s krompirjem,« je izbral fant.

»Tudi jaz bom jetra s krompirjem,« je rekla dekle.

»In piti?« je vprašala natakarica.

»Pol litra vina, pa rdečega,« je naročil fant. Načnil se je k dekletu in se nasmehnil; pri tem so mu zacingljale tri svetinjne na prsni. Pogladil jih je z roko in vprašal: »Ali so pripete lepo v vrsti?«

»So,« je pritrdila dekle. Bila je mlada in lepa, drobnih rok; ko je videla, da ju gostje opazujejo, je zardela. Sklonila se je nad krožnikom in tiho vprašala svojega oslepelega fanta:

»Je dobro?«

»Dobro,« je odgovoril fant. Ko je pojedel, mu je nalila vina v kozarec, mu ga dala v roko, vzela cigareto iz doze in mu jo prižgala.

»Meni so jetra s krompirjem zelo všeč,« je rekel fant.

»Meni tudi,« je prikimala dekle.

»In rdeče vino pijem najrajši,« je pristavil.

»Tudi jaz,« je rekla dekle in ga ljubo pogledala.

»Včasih ti je bilo rumeno ljubše,« se je posmejal fant.

»Sedaj ne več! Ker piješ ti rdeče, ga pijem še jaz.«

Slepec je poiskal njeno roko, ki je drobna ležala na mizi, in jo je stisnil.

»Je veliko ljudi v gostilni?« je vprašal.

»Precej,« mu je odgovorila.

Pogledal je s svojima slepima votlinama naokrog. Pri sosednji mizi je nekdo razlagal minirove besede ob nastopu, ko pa sta ga zadeli slepi votlini, je obmolnil, kakor da bi ga bil udaril odmev lastnih besed, ki je priletel iz teh dveh čudnih lukenj, po ustih. Drugi je trdil, da se mora nadaljevati vojska do konca, ko pa sta se zasadili votlini vanj, se mu je zlomila beseda. Tretji je govoril o sadu, ki ga bo obrodila vojska, in o bodočnosti; ko sta ga pičili votlini, je zdvomil nad svojimi besedami in nad samim seboj.

»Vsi tako tiho govore,« je rekel fant, ko se je obrnil k dekletu. Ko pa ni bilo nobene besede v odgovor, se je sklonil k njej in dejal:

»Zakaj tako molčiš?«

»Saj ne,« se je stresla dekle. »Ali si me kaj vprašal? Nekaj sem premišljevala, pa nisem pazila.«

Fant pa je postal nemiren.

»Kam si gledala? Po sobi? Koga?«

»Kar tako. Tam gori v kotu sedi gospod, tistega sem gledala.«

»Je sam?«

»Sam.«

»Mlad?«

»Mlad.«

»Ali mene gleda?«

»Ne, mene je gledal.«

»Je lep?«

»Tako,« je odgovorila tiho.

Fant je pomolčal; ko je vzel cigareto iz ust, se mu je roka tresla.

»Kaj ne, na tisti sliki, ki sem ti jo dal, preden sem odšel v Galicijo... takrat si mi rekla, da sem lep — Na smeh se držim, ali ne?«

»Na smeh, čisto malo.«

»Rekla si mi, da imam na tisti sliki lepe oči,« je pristavil in čez obraz se mu je razlila velika žalost. »Ali me poslušáš?«

— —

»Kam gledáš?« je vprašal trepetajoč. Njegov obraz je prebledel, votlini sta jo prestrašeni iskali.

»Saj ni nič,« je rekla dekle.
 »Ali te tisti še gleda?«
 »Še.«
 »Daj mi roko,« je tiho poprosil. Govoril je kakor otrok, ki se boji.
 Položila je svojo drobno roko v njegovo; fant jo je pobožal z drugo in rekel:
 »Kako imaš drobno roko!« Nato je pristavil:
 »Povej, Julka, ali me imaš res rada?«
 »Res!« je zatrdila dekle resno. Primeknila se je bliže k njemu in nadaljevala: »Zakaj vprašaš? Saj veš!«
 »Nemirna si nocoj, čisto tuja si mi, zato vprašam. Nič me ne poslušas, ko pripovedujem. Glej, roka se ti trese! — Ali te tisti še gleda?«
 »Še.«
 »Kakšno obleko pa ima?« je vprašal in stiskal njeno roko.
 »Sivo.«
 »Temnosivo?«
 »Temnosivo.«
 »Ima brke?«
 »Ne.«
 »Kako pa je počesan?«
 »Postrani in gladko.«
 »Kakor jaz. Poglej, če se mi niso lasje kaj zmršili, ko sem snemal klobuk z glave!«
 »Ne, nič. Še ravnotako leže, kakor sem ti jih poravnala.«
 »Rad bi videl, kako sem počesan! Čeden sem, ali ne, kadar me ti počeseš? Tudi na obleki se gotovo takoj pozna, da si mi jo zgladila ti, na kravati, da si mi jo zavezala ti; ali mi ne stoji postrani?«
 »Ne, lepo ti stoji.«
 »Kakšno kravato pa ima tisti?«
 »Modro.«
 »Moja je črna z belimi črtami, kaj ne? Rekla si, da je taka moderna in da ti je všeč; se mi poda?«
 »Zelo lepo.«
 Jasen žarek je spreletel slepčev obraz; toda takoj je legla žalost nanj, ko je izpregovoril:
 »Roka se ti trese! Če se sklonim k tebi, čutim, kako si nemirna.«

»Saj nisem,« je hotela prikriti.
 »O, si. — Ali ga ti večkrat pogledaš, tistega?«
 »Ne,« je dejala.
 »In on te še vedno gleda?«
 »Še vedno.«
 »Tako sem žalosten nocoj, pa ne vem, zakaj,« je vzdihnil.
 Dekletu so stopile solze v oči, stegnila je roko in ga pobožala po licu.
 »Žalosten sem, pa ne vem, zakaj,« je ponovil.
 »Kakor kamen mi je padlo na dušo in me tišči —. Roka se ti trese, vsa si nemirna, vsa si tuja nocoj. Zdi se mi, da sem te izgubil in da držim tvojo roko v svojih kakor v slovo — —«
 »Kako govoriš! Zakaj tako govoriš?«
 »Nič veselega ti nimam povedati, da bi se kratkočasila. Ali se dolgočasiš poleg mene?«
 »Oh, ne!«
 »In vendar vem, kaj se je zgodilo nocoj v tvoji duši: nocoj šele si me spoznala, da sem prišel slep iz vojske domov, nocoj so se ti odprle oči. Ko si videla drugega, lepšega, zdravega, si spoznala. In sedaj čutim in vem, da se je tvoja ljubezen tale večer izpremenila v usmiljenje — —«
 »Ne govori tako, kaj si domišljuješ? Glej, napravljaj me žalostno! Saj te ljubim in ostanem tvoja —«
 »Ko me je zadela krogla,« je nadaljeval, »in ko so mi povedali, da ne bom več videl, mi je bilo tako hudo, da me je srce bolelo in da nisem mogel dihati — — Ali veš, zakaj mi je bilo tako hudo?«
 »Zakaj?«
 »Ker sem pomislil, da tebe ne bom mogel več videti, da ne bom nikdar več mogel gledati v tvoj obraz, v te tvoje dobre, mile oči — — Kam si se obrnila? Zakaj se je tvoja roka tako stresla? O!«
 »Tisti že gre! Vstal je in se napravlja. Zelo eleganten je! Pa še vedno me gleda!«
 »Še vedno te gleda — —«
 »Med vrati se mi je nasmehnil!«
 Fant je zaječal, lica so mu čudno vzdrhtela, votlini sta se širili, širili. Omahnil je na mizo, skrnil obraz v dlani in glasno zajokal.
 Gostje so se spogledali. »Revež, tako mlad, pa nič ne vidi!« so dejali in vzdihnili.